

RUDAR

••• Glasilo slovenskih rudarjev •••

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krone, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo lista je v Zagorju ob Savi.

Trbovelje proti draginji.

V petek, dne 22. t. m. zvečer je trboveljsko delavstvo z impozantno manifestacijo pokazalo, da je draginja tudi v Trbovljah že dosegla vrhunec in je v slovenskih rudarskih okrajih tem neznošnejša, ker je vkljub temu, da se vsakdanje življenske potrebščine od dne do dne draže, izmed vseh vrst delavstva ravno slovenski rudar tisti, ki je danes skoraj najslabše plačan.

Nikjer se brutalnost kapitalističnega izkoriščanja ne razodeva v tako cinični nagoti, kakor ravno na rudniškem delavstvu. Velikanski so profiti, ki ga vtikajo rudniški baroni, in ti profiti so ravno v zadnjih letih ogromno narasli. Krični profiti so to, ker so plod brezsrčnega izkoriščanja rudniškega delavstva, ki od tega bogastva, ki ga ustvarja s svojimi žuljavimi rokami, nima ničesar, kvečjemu toliko, da ravno od lakote ne pogine. In vsakršen klic zaboljšanje tega obupnega položaja najde gluha ušesa. Ni ga trdosrčnejšega in zakrknjenjšega sovražnika vsakršnemu zboljšanju delavskih razmer od rudniškega kapitala. Na grobovih nesrečnih žrtev in na uničeni sreči brezštevilnih pohabljenecv se osniva njegova moč, ki skuša potem še živemu rudarju izsesati zadnjo kapljico krvi. Namesto, da bi se morala plača rudarja sorazmerno podraževanju življenskih potrebščin zboljšati, pa ostaja v najboljšem slučaju ista, v resnici pa se mu ponajvečkrat pod krinko raznih delovnih izprememb od dne do dne zmanjšuje. Kaj čuda potem vpricho takih razmer, da baš slovenski rudar najbridkejšo občuti vso pezo neznošne, zmiraj še naraščajoče draginje. Saj nikakor ni pretirano, ampak žalibog kruta resnica, ako se reče, da rodbina slovenskega rudarja pač ni več v stanu, da bi se vsak dan do sitega najedla. Rudar, zlasti še slovenski, je zadovoljiv in skoz in skoz mirne naravi, za svojo korist le še preveč zadovoljiv in miren. Ali razmere v kakršnih danes živimo, so pa za drugače flegmatičnega slovenskega rudarja le že prehuda izkušnja. Med slovenskimi rudarji se pojavlja zato povsem naravno v zadnjem času zmiraj intenzivnejše gibanje, ki sicer razodeva žalostne vzroke bede in lakote, ki je pa vendar razveseljivo zategadelj, ker nam kaže radostno resnico, da privaja sila razmer vendar enkrat tudi slovenskega rudarja, ki je, žalibog, le prevečkrat gluha za dobrohotne besede, do žive zavesti njegovih človeških pravic. Ta zavest pa mora nujno poroditi tudi spoznanje o brezpogojni potrebi organiziranega boja. Kajti brez boja ni zmage in svoje človeške pravice bomo dosegli samo takrat, kadar jih bomo izsilili sami iz lastne svoje moči. Brezdvomno je, da nam obeta naraščajoče gibanje med rudarji lepšo bodočnost. Pred kratkim je bila velikanska manifestacija proti draginji in za zboljšanje plač, odnosno za draginjsko doklado v Idriji.

Tej manifestaciji se dostojno pridružuje manifestacija trboveljskega rudniškega delavstva. Nepregledna množica se je zbrala ob 6. zvečer na shodu v Lokah. Kolikor je bilo prostora na vrtu, ga je ljudstvo napolnilo, velika množica ljudstva pa je morala še ostati zunaj vrta. Soderuga Sitter in Tokan sta zborovalcem v kratkih besedah ob burnem pritrjevanju razložila vzroke današnjih neznošnih življenskih razmer. Nato je sodr. Tokan predložil sledečo resolucijo:

Resolucija.

Danes, dne 22. septembra 1911 v Trbovljah zborujoči ljudski shod konstatira z ogorčenjem, da je draginja dosegla take oblike, da jih delavsko ljudstvo, ki itak ni nava-

leno rozkošnosti in preobilice, nikakor več ne more prenašati. Položaj rudniškega delavstva postaja naravnost obupen, zakaj ne glede na to, da je vsako zboljšanje življenskih razmer onemogočeno, se pogreza delavstvo v golo bedo in vidi pred seboj pogin brez rešitve, če se ne store brez odlašanja od kompetentnih faktorjev koraki, s katerimi se hitro in izdatno ublaži draginja.

Plače rudniškega delavstva, ko so bile že v prejšnjih razmerah jako skopo odmerjene, se že leta in leta niso zboljšale; pač pa se je zaslužek velikega števila rudarjev poslabšal vsled izpremenjenega delovnega načina in delavcem škodljivega razdeljevanja dela. Medtem pa je pičili delavski denar trajno gubil svojo vrednost, ker so se vse potrebščine neprenehoma podraževale, tako da delavec z enakim zaslužkom ne more pokrivati več kakor v najboljšem slučaju polovico toliko potrebščin kakor pred desetimi leti.

Od nekad je rudniško delavstvo vključeno v take razmere, da komaj zadošča najnujnejšim materialnim potrebščinam in so mu zaprta vrata tudi najskromnejših kulturnih izdatkov. Sedaj pa so vse cene živil, stanovanj, perila itd. tako silno poskočile, da ne zadošča zaslužek ob trdem in nevarnem delu niti za pokrije neizogibnih gmotnih potreb. Vpricho bližajoče se zime, ki še povrh vsega obeta, da postane zelo kruta in da se pojavi izredno zgodaj, je ta položaj katastrofalen in če se ne zboljša brez odlašanja, so velike nesreče neizogibne.

Današnja shod konstatira, da je socialna prikazen draginje posledica vladajočega kapitalističnega gospodarskega reda in da se v obstojajoči družbi ne da popolnoma odstraniti. Vendar pa so sedanji divji izgredi oduševstva posledice takih uredbe, ki se dajo odpraviti in mogoči so koraki, s katerimi se draginja lahko vsaj deloma ublaži. Organizirano delavstvo in njegovi zastopniki so pogostoma opozarjali na te korake in zahtevali, da se izvedejo. Ali vsak klic ljudstva in vsak predlog socialnih demokratov v državnem zboru je bil zaman. Vse se je leta in leta razbijalo ob zekrknjeni enostranski politiki, služuč izključno interesom veleposesti in velekapitala in prezirajoči vse potrebe širokih slojev konzumentov.

Današnji shod izreka, da je razburjenost delavskega ljudstva, ki se ne more niti do sitega najesti, ki ne more oblačiti in obuvati svojih otrok, ki ne more več kupiti novega lonca, če se stari razbije, priklopela do vrhunca, pa odklanja vsako odgovornost za posledice, ki so neizogibne, če se tej bedi ne napravi konec.

Današnji ljudski shod, ki vsled velikanske udeležbe po pravici trdi, da govori v imenu vsega trboveljskega delavstva, torej glasno in odločno protestira proti dosedanji enostranski agrarni politiki, sovražni najširšim slojem in uničujoči vse ljudske sile.

Shod zavrača ministrsko teorijo, da bi bilo avstrijsko prebivalstvo za vsak grižljaj mesa odvisno od volje ali nevolje ogrske vlade in od nje protežiranih ogrskih veleagrarcev;

shod zahteva resno in odločno, da se nemudoma snide državni zbor in da sklene potrebne korake proti draginji pred vsakim drugim vprašanjem, zakaj nobeni interesi ne morejo biti bolj državni kakor interesi prebivalstva države.

Shod zahteva, da se pred vsem in brez zavlačanja dovoli neomejen uvoz argentinskega mesa, ker je to v sedanji bedi edino sredstvo, s katerim se more hitro spraviti večja množina cenejšega mesa na trg;

da se odpravi carina za najnujnejša živila: Za meso in žito ter za krmo;

da se doseže neomejen uvoz zdrave živine in zdravega mesa iz Srbije;

da se v zmislu socialno demokratičnih predlogov v državnem zboru store vsi koraki za pospešitev domače živinoreje, ne da bi se pristransko protežirali veleposestniki proti manjšim kmetom;

da se sprejme predlog socialne demokracije zaradi kartelne ankete in pospeši akcija proti kartelnim zlorabam.

Ker so Trbovlje po svojem prebivalstvu eminentno delavska občina, pričakuje shod od občinskega odbora in od županstva, da storita tudi od svoje strani primerne korake v zmislu te resolucije ter da podata vladi pravo sliko neznošnega položaja delavskih množic.

Vse delavstvo pa pozivlje shod z vso resnostjo, naj se čvrsto organizira, da bo moglo svoje pravične zahteve zastopati ne le z besedo, ampak tudi učinkujočo močjo.

Na tisoče rok se je dvignilo v znamenje, da je resolucija sprejeta.

Nato so se zborovalci povrstili v nepregleden sprevod, ki je korakal skozi celo občino do županstva, kjer se je izročila resolucija, da sklene občinski odbor potrebne korake.

Od občinskega urada se je sprevod, ki je napravil v Trbovljah senzacijo, vrnil do „Delavskega doma“, kjer se je po kratkem nagovoru razšel.

Na res veličasten način je trboveljsko delavstvo manifestiralo svojo odločno zahtevo po zboljšanju razmer. Impozanten izliv splošne nezadovoljnosti je bila ta demonstracija. Na nas je sedaj na zaupnikih, da gledamo, da se to nezadovoljnost brezplodno ne razlije v praznem zabavljanju. Škrbimo, da to nezadovoljnost delavstva primerno kanaliziramo, da jo odvedemo v ravne struge organiziranega boja. Prav in potrebno je, da delavstvo odločno protestira proti brezvestnemu podraževanju živil, ali ravno tako resnično je, da sami protesti ne po-

magajo nič, ako jim ne slede tudi odločna dejanja. Negativni boj proti draginji treba izpopolniti in podkrepiti s pozitivnim bojem po zboljšanju delovnih pogojev. Zato si pa zapomnite rudarji trboveljski zlato resnico: Vaša nezadovoljnost bo rodila sadove samo takrat, kadar bo iz sebe ustvarila tisto, brez česar na kak resen boj niti misliti ni: **močno in trdno strokovno organizacijo**: Naj bi vam vsaj draginja vendar enkrat dala spoznati to resnico! Torej, sodrug, na delo, da privedemo zadnjega trboveljskega rudarja v strokovno organizacijo!

Koalicijska pravica rudarjev.

Kakor smo že poročali, se je pečal letošnji mednarodni rudarski kongres s stanovanjskim vprašanjem rudarjev. Razen slabih stanovanjskih razmer se je mnogo govorilo tudi o tem, kak vpliv imajo stanovanjske razmere na gibanje rudarjev. Skoro vsi delegati iz raznih držav so podarjali, da so najeminske pogodbe med rudarji in rudniškimi posestniki tako vrejene, da mora delavec obenem z opustitvijo dela zapustiti tudi stanovanje. Ta določba pogodbe, ako moremo sploh govoriti v tem slučaju o pogodbi, se uporablja zlasti tedaj, kadar stopijo delavci v stavko. Dan stavke je obenem tudi dan preseljevanja, ali vsaj sodniškega obvestila, naj delavci zapuste stanovanja. Avstrijski rudarji so to že pogosto okusili zlasti pri zadnji veliki rudarski stavki leta 1900 so podjetniki z gorečnostjo nameravali vporabiti to sredstvo, da bi na ta način ukrotili rudarje. Da se to ni zgodilo, ni prisojati morebitni popustljivosti podjetnikov, da niso mogli izvesti tega načrta. Tako postopanje opazimo tudi v deželah, ki so s strokovno organizacijo na jako visoki stopnji. Tako je poročal delegat Gilmore (Angležka), da so ob zadnji stavki v Yorkshire vrgli okoli 1000 rodbin na cesto. Avstrijski službeni redi veljajo tamkaj, kjer prebivajo rudarji v rudniških hišah, istočasno tudi za pogodbeno določila. Medtem ko se je na vseh kongresih podarjalo, da so take razmere podjetnikom dobrodošli pripomočki za usužnjevanje in še hujše izkoriščanje delavcev in so zategadelj zahtevali od vlade, naj se odpravijo take razmere, pa smatra avstrijska vlada vse to še za dobroto napram rudarjem.

V statističnih letnih poročilih ministrstva za javna dela so namreč rudniška stanovanja in kasarne vpisane med dobrodelnimi napravami, ki jih nudijo rudniški posestniki delavcem. Kako so te slavne dobrodelne naprave urejene z ozirom na zdravstvenost, o tem na tem mestu za sedaj ne bomo razpravljali, pač pa hočemo pokazati, kako lahko ovirajo boj rudarjev za izboljšanje njih položaja.

Po poročilu ministrstva za javna dela v letu 1909. je stanovalo imenovanega leta 25.759 rudarskih družin in 13.087 neoženjenih delavcev v rudniških stanovanjih in kasarnah. Ako računamo na eno družino samo enega delavca, tedaj dobimo vsega skup 33.846 rudarjev ali 24,9 odstotkov vseh rudarjev v Avstriji. V nekaterih kronovinah je odstotno število rudarjev, bivajočih v rudniških stanovanjih jako veliko, na primer v Šleziji 35,9 odstotkov vseh zaposlenih rudarjev, na Moravskem 39,5 odstotkov, v Nižji Avstriji 39,5 odstotkov, na Tirolskem 47,2 odstotka, v Gorenji Avstriji 51,1 odstotka, na Štajerskem 53,1 odstotka, na Salcburškem 61,8 odst., v Bukovini 72,4 odstotkov.

V teh številkah se izraža velika moč podjetništva do delavstva v slučaju gospodarskih bojev. Službeni redi, ki določajo in urejajo razmerje najemniške pogodbe, so potrjene od rudarskih uradov. Rudniški posestniki torej nimajo le pravice, da rudarjem ob času gospodarskega boja zaprete s tem, da jih vržejo na cesto, ampak imajo tudi pravico, od oblasti potrjeno, da to pretno izvrše. Kako vse drugače pa se postopa z delavcem, ki hoče vplivati na svojega tovariša v tem zmislu, naj v slučaju gospodarskega boja vztraja v stavki. Stavkanje v Avstriji sicer ni prepovedano, prepovedano pa je in se kaznuje z zaporom od enega do šest mesecev, ako kdo stavkokaza s silo odvrta od dela ali ga hoče na kak drug način oplasiti.

Pri tej priliki hočemo še omeniti, kaj se vse smatra pri zavednih rudarjih za oplasenje. Tako je smatralo nekoč okrožno sodišče v Hebu na Češkem že to za oplasenje, ko so združni delegati ob priliki mezdne gibanja v Falknovu. s temi besedami pozvali rudarje, naj se udeležijo zborovanja: „Kdor jutri ne pride na shod, tega si bom ogledal!“ Dotični združni delegati so bili radi te gotovo povsem nedolžne izjave obsojeni na dvemesečni zapor.

Ena četrtnina avstrijskih rudarjev se torej radi stanovanjskih razmer ne more prosto gibati, na vseh avstrijskih rudarjih pa leži še ena težka ovira — bratovske skladnice. Tisoči delavcev v avstrijskih rudnikih se kaznujejo v gospodarskih bojih z ostrimi odredbami in se na ta način oropajo bratovskoskladničnih pravic. Pri slehrnem plačilnem gibanju morajo računati s tem, da bo združeno podjetništvo nastopilo proti njim s tem orožjem.

Avstrijski rudniški posestniki imajo torej poleg postavne določbe, s katero se njim v korist s tako ljubeznivo sčitijo stavkokazi, še to prednost, da lahko s pomočjo stanovanjskih razmer in bratovskoskladničnega zavarovanja ovirajo rudarje v gospodarskih bojih.

Toda vse to tem izkoriščevalcem v njihovi strasti po vedno večjem dobičku še ne zadostuje in ravno oni so tisti, ki naj glasneje kriče po novi postavi zoper stavke. Avstrijski rudarji nimajo samo med vsemi avstrijskimi delavci najslabše koalicijske pravice, ampak med vsemi rudarji po svetu sploh, ker morajo trpeti poleg stanovanjskih še bratovskoskladnične šikane. Zato pa imajo avstrijski rudarji še posebno dolžnost, da se združijo brez ozira na narodnost in vero ter si ustvarijo na ta način krepko organizacijo, ki bo mogočen, nepremagljiv jez proti podjetniški nasilnosti in krivičnosti.

Mednarodna solidarnost podjetnikov.

Dan na dan predbacivajo meščanske stranke in njihovo časopisje delavcem kot največji greh, da so svoje organizacije osnovali na mednarodni podlagi, da mednarodno mislijo in delujejo. Zlasti se prizadevajo takozvane žolte organizacije pokazati se kot čisto narodne strokovne organizacije. Hvala bogu se na ta „nacionalizem“ usedajo samo še slepci, ki razvoja niti ne poznajo niti razumejo. Nacionalizem ali narodnost za gospodarske zveze že davno več ne obstoja, kar se najbolje opaža pri podjetnikih. Ti so deloma mnogo bolje organizirani nego delavci, da niti ne govorimo o kapitalu in njega mednarodnosti, brez katere, samo po sebi umljivo, ne bi sploh nikoli ne mogel izvršiti svoje svetovne zgodovinske naloge. Internacionalizem je tedaj eden pogojev v kapitalistični družbi in kdor se temu upira, ga brez usmiljenja stare neizprosna sila nadaljnega gospodarskega razvoja.

Jasnejše nego kdaj poprej se uveljavlja internacionalizem ali mednarodnost podjetnikov ravno danes in sicer v severnem delu Evrope, v boju med delavci in podjetniki na Norveškem. Naravnost škandalozno plačani rudarji so, ko so jim bili podjetniki sami odpovedali do sedaj veljavni mezdni tarif, zahtevati, da se jim nekoliko povišajo njihove mezde; pa podjetniki so jim hoteli še obstoječe mezde kolikor mogoče skrajšati. Ker si te brutalnosti rudarji naravno niso pustili dopasti in so v svojem obupu se zatekli k skrajnemu orožju, k stavki, pa so podjetniki sklenili, da se zato izprejo vsi organizirani delavci po Norveškem. izvzemši tiste, ki so za-

posleni pri občnih inštitutih, kakor n. pr. delavci elektrike, plina in vodovoda, tipografi itd.

Kakor se vidi, zavzema ta boj, ki ga morajo izvesti in vzdržavati mlade norveške organizacije velike dimenzije. Delodajalci vedo, da delavske organizacije na Norveškem še niso tako močne, da bi zamogle ta boj same iz svoje lastne moči in brez tuje pomoči zmagonosno izpeljati. Odtod tudi ona nebotična ošabnost podjetnikov do samega ministrskega predsednika, katerega posredovalne predloge kratkoma odklanjajo. Lakota naj bi bila ono čudodelno lečilo, ki naj bi delavce ozdravilo vsakršne odpornosti ter jih izročilo na milost in nemilost podjetnikom. Samo po sebi se razume, da bodo norveški delavci, ako res pride do generalnega izpora, navezani na pomoč mednarodnega delavstva. Da bi pa tudi ta vir mednarodne pomoči zadržali, so etabrirali norveški podjetniki v sosednjih deželah takozvane izpore radi simpatij. Švedski podjetniki so skoro začeli, 40.000 stavbinskih delavcev je na Švedskem že tri tedne na cesti brez dela in gotovo je, da tudi danski podjetniki ne bodo hoteli zaostati. Saj je že opaziti znamenja, da so tudi oni že stopili v akcijo, kajti 400 delavcev v Kopenhagenu je stopilo v stavko, sporazum se je razbil ob odporu podjetnikov. Ta stavka se je uporabila najbrž kot povod, da se tudi na Danskem uprizori splošen simpatijski izpor v prilog in na korist norveških podjetnikov. Na ta način je onemogočeno delavstvu obeh dežel, da bi podpirali norveške svoje tovariše, in to je tudi edini smoter izporov na Švedskem in Danskem. Tako se izraža narodnost podjetnikov. Da zamo-rejo nemški, francoski in angleški delničarji rudarje tam na daljnem severu do skrajnosti izrabiti, mečejo norveški, švedski in danski podjetniki svoje delavce na cesto. To je vsekakor prav markantna slika mednarodnega edinstva podjetništva, ki si ga delavstvo lahko vzame za zgled. Napeti politični odnosi med Norveško in Švedsko, pri katerih se naroda medsebojno smatrata za najhujša „sovražnika“ in Švedi Norvežanom niti ne priznajo samostojnosti, ti odnosi „partijotov“ teh dežel seveda nikakor ne moti, da se najdejo v boju proti delavcem v najprisrčnejšem objemu kot en sam edinstven narod. Na Švedskem delavci niti od daleč niso mislili na kak boj, vsaj ne pred predstoječimi splošnimi volitvami, zaradi tega se je v stavbinski stroki že skoraj tri mesece delalo po starem tarifu, ki je potekel že 1. aprila t. l. No, na zapoved „centralne zveze delodajalcev“ je vprašanje novega cenika postalo naenkrat nujno in ker se novi cenik ni dal v enem tednu stvoriti, vsaj ne tak, da bi lahko nanj pristali tudi delavci, pa se je takoj dekretiral izpor in sicer hvala „veličini Švedske“ kar za 40.000 delavcev.

Ta brezobrazni napad na škandinavsko delavstvo pa bo imelo to dobro stran, da se bo delavstvo, posebno na Švedskem in Norveškem, istotako naučilo gledati preko deželnih, odnosno državnih meja ter se udinjati in združiti po zgledu podjetnikov. Ta od nekaterih ravnateljev delniških družb jim vsiljeni in dekretirani boj jim bo odprl oči. Torej: kadar se delavci združujejo v varstvo svojih pravic in interesov na mednarodnem temelju, tedaj so brezdomovinci, izdajalci naroda in slično, a kadar uprav isto store podjetniki — ja Bauer, ja das ist was anders! — tedaj domovina seveda ni ogrožena. To je pač najboljši dokaz, kak velikanski švindl je ves tisti odvratni veterajnerski „patriotizem“ današnje kapitalistične družbe.

Kako moramo agitirati za strokovno organizacijo?

Veliko zlo v našem strokovnem gibanju je takozvana fluktuacija. Kaj je to, fluktuacija? Fluktuacija imenujemo pojav, da se članstvo v organizacijah zelo menja; organizacija dobi nekaj novih članov, nekaj jih pa izgubi in sicer jih ne izgubi radi kakega naravnega razloga kakor smrti in izseljevanja, ampak delavci, ki so bili nekaj časa organizirani, ki so se dali organizirati v trenutnem navdušenju, nekega lepega dne iz same brezbriznosti in zaspanosti prenehajo biti člani organizacije. Število članov, ki jih izgubi organizacija na ta način, je razmeroma precej občutno, kakor je razmeroma tudi precejšnje število članov, ki nanovo pristopijo. Le žal, da mnogo

teh novih članov ne ostane trajno pri organizaciji. V tem je ravno zlo fluktuacije.

Fluktuacija je ravnotako stara kakor obžalovanja vreden pojav v zgodovini strokovnega gibanja. Vsaka strokovna organizacija je več ali manj podvržena fluktuaciji. Da bi se ta pojav omejil, so se priporočala že najraznovrstnejša sredstva.

Ko so se uvajale in povečavale razne podporne uredbe v strokovni organizaciji, tedaj so zagovorniki teh uredb trdili, da se z njimi omeji fluktuacija. Ako se članom v slučajih sile nudijo razne ugodnosti, tedaj je upanje, da se s tem trdno navežejo na organizacijo. To pa zopet ugodno vpliva na mezdna gibanja, za katera je treba razvoja vseh sil na kar najširši podlagi.

Ta trditev ima mnogo resničnega v sebi. Poznati se mora, da se je vsled uvedbe raznih podpor fluktuacija kolikor toliko omejila, dasi se še ni popolnoma. Kaj je torej bistvo in vzrok fluktuacije in katera sredstva bi bila najprimernejša, da se kolikor možno omeji?

Pri vsakem plačilnem gibanju opazimo močnejši pritok v strokovne organizacije. Ob takih prilikah so tudi shodi bolj obiskani kakor v mirnih časih. Takrat ne pridejo samo tisti, ki so trdno prepričani o potrebi strokovnega gibanja in zategadelj smotreno pospešujejo organizacijo, temveč tudi vsi mlačneži in brezbrizniki, ki so slišali, da „se za nekaj gre“ in da se bodo morda s pomočjo gibanja dosegle večje plače. To ima za te ljudi privlačno silo in jih potegne za seboj. Navadno pa ravno ti ljudje stavijo najkorenitejše zahteve, dasi niso prispevali za organizacijo niti mrvice ne ali pa jako malo. Ko je pa gibanje končano, se izkadi tudi njih zanimanje za organizacijo. Ako je bilo gibanje uspešno, tedaj se taki ljudje vžive v nove razmere in se vdajo stari brezbriznosti. Ako pa gibanje ni bilo uspešno, tedaj pa pravijo, saj „tako vse nič ne pomaga“, in zopet ostanejo izven organizacije. Zanimanje za organizacijo opeša, redno plačevanje prispevkov poneha in kmalu se mora en del ravno pridobljenih članov zopet črtati iz seznama.

Pri agitaciji je ravno isto. Z velikim trudom se spravijo poslušalci skupaj, poročevalec pride in predava o potrebi organizacije. S svojim govorom zbudi navdušenje in često se jih na ducate oglasi za pristop v organizacijo. Nekoliko tednov ali mesecev, potem pa zopet popušča zanimanje, plačevanje prispevkov postane nadležno in zopet se mora en del črtati.

V obeh slučajih se seveda ne izgubijo vsi člani brez ostanka. En del ostane, se sčasoma prepriča o potrebi organizacije in postane stalen član. To je prebitek gibanja in agitacije.

Za povečanje števila članov in omejitev fluktuacije je treba stalne agitacije. Trajno agitacijo naj podpirajo podporne uredbe in jedro strokovnega gibanja: boj za boljše plače in delovne razmere. Tako ravna tudi vsaka prava strokovna organizacija in tem trem činiteljem se je tudi zahvaliti, da se fluktuacija omejuje vedno bolj. Najuspešnejše sredstvo izmed imenovanih treh činiteljev pa je agitacija, ustmena in pismena.

Ako delavci še niso spoznali neobhodne važnosti strokovne organizacije, tedaj je temu kriva predvsem njih neizkušenost in omejen duševni obzor. Le majhno je število tistih, ki se zato nočejo organizirati, ker so sebični ali pa zlovoljni.

Naše mnenje je, da se delavec najhitreje in najgotoveje stalno pridobi za naše gibanje, ako se mu razširi duševni obzor na gospodarskem in političnem polju in se s tem prepriča o potrebi organizacije in razrednega boja. Vsi zunanji razlogi, ki delavca dovedejo k vstopu v organizacijo ne vplivajo nikdar tako temeljito na omejitve fluktuacije kakor temeljita strokovna in politična izobrazba. In to se doseže predvsem s pomočjo vztrajne agitacije! Neprestano, vztrajno poučevalno delovanje je potrebno, ne le od tistih, ki so zato poklicani, temveč od vsakega posamnika.

Ustmena agitacija je pri tem še najuspešnejše sredstvo. In ako pride k temu še primerno berilo — ki je itak vedno pri rokah in ga je treba le razširati — potem nam ni treba beliti glav, kako omejiti fluktuacijo v strokovnih organizacijah. Agitirajte v podvojeni meri, zbuajte duhove, privedite jih k znanju in spoznanju ter prepričanju, potem bodo strokovne organizacije mogočno naraščale in njih člani bodo stalni!

Vsak naj torej stori svojo dolžnost v ne-prestanem zburanju in bodrenju duhov in tako potrebnem poučevanju. Zburajte v delavcih razredno zavednost! Znanje je moč tudi v boju proti fluktuaciji, ki bo s časoma tako omejena, da bo vsakdo imel veselje nad hitrejšim napredkom strokovnih organizacij!

Strokovne organizacije v Bosni in Hercegovini.

V nedeljo dne 9. julija je imela strokovna zveza za Bosno in Hercegovino svoj V. redni zbor. Poročilo, ki se je predložilo temu zboru, obsega mnogo zanimivega in daje jasno sliko strokovnega gibanja, ki se v teh deželah jako lepo razvija. Uprava zveze se je v prvi vrsti brigala za utrditev organizacij. V Sarajevu in po deželi so se pridno prirejali shodi. Da bi se organizacijam čim bolj omogočilo delovanje se je izdala posebna, društvom namenjena korespondenca, ki je imela glavno nalogo, poučevati odbore in funkcionarje o vprašanih, ki so organizacijam skupna. Vsega skupaj se je izdalo 385 številčk te korespondence.

Skupno s stranko je zveza nastopila v akciji zoper draginjo, zlasti zoper draginjo stanovanj v Sarajevu. Ravno tako je bil skupen nastop za delavsko zavarovanje. Zaradi delavskih stanovanj se je priredila pri mestnem županstvu posebna anketa, ali ker so razmere pri mestni upravi popolnoma neurejene, ni prišlo do daljnega dela v tej stvari.

Organizacijsko in agitacijsko delo je bilo zelo živahno. Razen tega, da so se krepčale stare organizacije, sta se ustanovili tudi dve novi, namreč organizacija občinskih nastavljenecv in delavcev ter društvo bolniških strežajev. Zadnji čas se je delo posebno koncentriralo okrog organiziranja rudarjev, posebno v Zenici, kjer ima rudarska organizacija svojo centralo. Tej akciji je z vsemi silami nasprotovalo vse od klerikalcev do vlade. Vsa ustavnost, ves društveni in zborovalni zakon se je teptal z nogami. Klerikalna reakcija, ki hoče neomejeno gospodovati, se je očitno protežirala od zgoraj.

Najbolj delavna je bila zveza nekvalificiranih delavcev. Organizirala je med drugimi voznike in zadnji čas tudi opekarske delavce. Maj je bil najugodnejši mesec; takrat je organizacija pridobila poprečno po deset novih članov na dan.

Stavk je bilo v zadnjem upravnem letu obilo. Vabljenje stavkokazov in oblastne šikane so označevale to leto. Vsega skupaj je bilo 23 gibanj; od teh se jih je 5 brez stavke uspešno končalo, štiri so ostale brez pri ostalih se je dosegel popoln ali pa delen uspeh.

Največ delavcev je zaposlenih v lesni industriji (16.429). V industrijskih in obrtnih podjetjih sploh jih je zaposlenih 47.998. Izmed teh je organiziranih 6269. Poprečni delavni čas je znašal pred petimi leti, ko še ni bilo razvitega gibanja in delavske organizacije, dvanajst in pol ure na dan; danes se dela poprečno po 10 ur na dan. Poprečni dnevni zaslužek je znašal pred petimi leti 2 K 75 vin., danes pa 3 K 70 vin. Največ organiziranih je bilo pri železnici (1171). Poprečno najkrajši delavnik imajo tobačni delavci (8 ur), poprečno najboljšo mezdo zidarji (5 K 95 vin.).

Po številu članov so organizacije zadnje leto narasle za 1678. Samo v Sarajevu je število članov poskočilo za 1000. Odtod se tudi razume silna jeza Štadlerjeva nad socialno demokracijo. — Stroke štejejo 15 glavnih organizacij, 53 podružnic ter 65 odsekov in vplačevalnic.

Koncem maja je bilo organiziranih: Lesnih delavcev 315, kovinarjev 414, stavbinskih delavcev 779, železničarjev 1171, krojačev 222, kožarskih delavcev 346, tovarniških pomožnih delavcev 1788, pekov in sorodnih strok 140, slikarjev in pleskarjev 106, trgovskih nastavljenecv 107, brivskih pomočnikov 33, občinskih nastavljenecv 244, knjigovezov 35, natarjev 52, strežajev 116. Izmed 6068 je 20 odstotkov anal-fabetov.

Glavni zvezi so plačale vse organizacije 5369 K 80 vin. Posamezne zveze so imele leta 1910, dohodkov 103.543 K 12 vin., izdatkov pa 85.985 K 87 vin. Podpore za nezaposlene so zna-

šale 31.944 K 57 vin., potovalne podpore 6155 K 42 vin., bolniške in posmrtno 4246 K 51 vin., izredne podpore je stroški pravovarstva 2277 K 9 vin., agitacijski stroški in komisijski donesek 8753 K 45 vin., izdatki za časopisje, knjižnico in izobrazbo 11.883 K 4 vin., upravni stroški 12.174 K 18 vin., razni izdatki 8971 K 78 vin.

Uprava glavne zveze je delovala z ostalimi zvezami na to, da se čim bolj razširi strankino časopisje. Večina organizacij se je posluževala strankinega glasila „Glasa Slobode“, in ga je vpeljala obligatorično za svoje člane. Posamezne zveze imajo stalne stike z internacionalnimi organizacijami svoje stroke.

Iz blagajniškega poročila je še posneti, da je imela glavna zveza 1118 K 54 vin. dohodkov od vžgalic in cigaretnega papirja, 674 K 87 v. pa prostovoljnih doneskov. Aktiva glavne zveze znaša 3905 K 25 v., pasiva 1150 K 20 v., čisto imetje torej 2744 K 65 vin.

Naznanila rudarskega tajništva.

t **Popravek in opozorilo.** Vsem funkcionarjem in članom podružnic in vplačevalnic za južne planinske dežele naznanjam, da se je vrnila v letak, ki ga je tajništvo pred kratkem razposlalo, neljuba tiskovna pomota. V letaku je namreč tiskano, da iznaša bolniška podpora, ki jo izplačuje „Unija avstrijskih rudarjev“ svojim članom 40 vin. dnevno, kar pa ne odgovarja resnici. V upravnem pravilniku „Unije rudarjev v Avstriji“ se glasi dotični stavček, ki govori o bolniški podpori naslednje sledeče:

V. Pomoč bolnikom.

„V zmislu pravil Unije, § 2, dovoljuje Unija svojim članom fakultativno bolniško podporo. Do bolniške podpore imajo v boleznih pravico le člani prvega prispevnega razreda, če so plačali najmanj 52 tedenskih prispevkov. Podpora znaša 30 vinarjev na dan in traja 70 dni v letu, začne se z 8. in konča s 77. dnevom bolezni in ne sme prekoračiti v teku enega leta zneska 21 kron.“

Ne glede na omenjeno tiskovno pomoto je dolžnost vseh funkcionarjev in članov, ravnati se strogo po pravilniku.

t **Sodrug knjižničarji** skupin (podružnic) in vplačevalnic južnega revirja se naprošajo, da čimprej vpošljejo tajništvu v Trbovljah seznam vseh knjig, ki jih imajo v svojih knjižnicah. Doslej je na poziv, ki ga je v tem zmislu tajništvo že razposlalo sodrugom funkcionarjem, vposlala edina Idrija tak seznam. Sezname, ki naj obsegajo ime knjige in ime avtorja (pisatelja), potrebuje tajništvo zaradi tega, ker bo „Unija“ v kratkem nabavila večje število novih slovenskih knjig, od katerih jih bo nekaj dobila vsaka posamezna podružnica in vplačevalnica, in sicer takih, katerih do sedaj nima. Zato potrebuje tajništvo sezname, ki naj jih nam sodrugi takoj vpošljejo.

Meseca kimavca 1911.

Ivan Tokan, tajnik.

Strokovni pregled.

s **Zmaga zidarjev v Pulju.** V Pulju je bila velika stavka zidarjev. Trajala je 80 dni. V petek, dne 8. t. m. je ta stavka končala s sijajno zmago zidarjev. Stavbinski mojstri so sprejeli zadnje delavske predloge, ki so bili sledeči: 1. Delovni čas skozi sedem mesecev 9 ur in skozi pet mesecev 8 ur na dan. 2. Plače za začetnike 50 vin. na uro, za dobro kvalificirane 75 vin. na uro. 3. Ustanoviti se mora razsodišče, ki ima nalogo rešiti vse spore, ki se tičejo delovne pogodbe. Poleg tega je še več drugih za delavce pomembnih točk. Za stavko je izdala centralna organizacija zidarjev nad 30.000 kron. Velike žrtve, ali vredne krasnega uspeha. — Rudarji! Razmišljajte malo o tem, koliko stanajo dandanes mezdni boji. Ravnajte se po zgledu primorskih zidarjev, ki so vsi do zadnjega organizirani!

Dopisi.

d **Zagorje ob Savi.** (Pozor rudarji!) V nedeljo, dne 1. oktobra ob 3. uri popoldne priredi naša podružnica Unije avstrijskih rudarjev v dvorani g. R. Michelčiča na Toplicah velik društven shod z dnevnim redom: Kako si bomo slovenski rudarji izboljšali svoj gmotni položaj? Poročala bosta na shodu sodr. Vek. Mrak in pa rudarski tajnik sodr. Ivan Tokan iz Trbovelj Rudarji iz Zagorja, Toplic, Kisovca, Lok in Kotredeža! Med rudarji po Slovenskem se je pričelo prav živahno gibanje za izboljšanje položaja. Sploh med vsemi kategorijami delavcev je zavladal nekak nov, svež duh. Draginja, to je tisti bič, ki priganja delavce v strokovne organizacije, da z združenimi močmi priborijo boljše delovne pogoje, pred vsem boljše plače, da na ta način vsaj nekoliko paralizirajo neznosni pritisk draginje. Naši tovariši v Idriji se pripravljajo na boj za draginjsko doklado, ker

pač slovenskemu rudarju ob tej draginji in s takimi sramotnimi plačami pri najboljši volji ni več mogoče izhajati. Tudi v Zagorju so razmere rudarjev sramotne in od dne do dne neznosnejše. In vendar vlada med nami pravtako mrtvilo. Kaj to pomeni? Ali smo tako slabotni, da si ne znamo več pomagati? Ali bomo še nadalje držali križem rok in čakali, da nam neznosna draginja izsesa zadnjo kapljico krvi? Ne! Naše razmere se morajo izboljšati, ako nočemo, da se naše življenje degradira na življenje navadne tovarne živine. Vzdravimo se sodrugi, zavedimo se svoje moči, združimo se in prepričani smo lahko, da ne bomo ostali prezrti, da se bode tudi nam usoda olajšala. Pustimo zaspanost, pustimo brezbriznost, ki nam krade moči in pojdemo na novo veselo delo za izboljšanje našega žalostnega položaja. Stopimo tudi mi do zadnjega v vrste one ogromne armade delavskega ljudstva, ki se ravno zadnje čase pod pritiskom draginje tako mogočno giblje po vsej širni državi. Pred vsem pa glejmo, da bodo od sedaj naprej nad vse dobro obiskani naši shodi. Saj ravno veliki shodi so vidni izraz in prava manifestacija mogočne delavse volje. Torej, rudarji je naša dolžnost in naša lastna korist, da se 1. oktobra vsi prav do zadnjega udeležimo našega društvenega shoda. Sodrug, zaupniki, skrbite, da se v nedeljo, 1. oktobra res z ogromno udeležbo res na mogočen način manifestira volja zagorskega delavstva.

d **Na Koroškem** bo v nedeljo dne 1. oktobra t. l. v Možicah shod rudarjev ob 1/2 12. dopoldne v gostilni gosp. Ul. Toff-a. Tovariši, rudarji udeležite se shoda v čim večjem številu.

d **V Črni** se pa vrši isti dan shod rudarjev ob 1/3 3. popoldne v gostilni gosp. Franc Kruljca. Na obeh shodih bo poročal tajnik rudarjev sodr. Tokan iz Trbovelj k dnevnemu redu: Gospodarski položaj in strokovna organizacija rudarjev.

Razne stvari.

r **Velikanski protidraginjski izgreddi.** Na Dunaju je došlo dne 17. t. m. do velikanskih protidraginjskih izgreddov. Socialno-demokratska stranka je namreč za ta dan sklicala velik protestni shod proti draginji, odnosno proti zadržanju vlade in meščanskih strank v draginjskem vprašanju. Govorniki so se v ostrih besedah obračali proti vladi, ki se je iz strahu pred avstrijskimi in ogrskimi agrarci postavila na stališče, da bi morala avstrijsko delavno ljudstvo za vsak grizljaj-mesa prositi dovoljenja pri ogrski vladi, ki se kot zastopnica ogrske veleagrarne druhali seveda z vsemi štirimi brani, da bi prišlo ljudstvo do cenenih živil. Dunajske demonstracije so bile na glas, da so se vsikdar izvršile v najlepšem redu. Tokrat pa je razburjenost ljudstva nad naravno sovražno brezbriznostjo posegla tak višek, da je tudi vpliv rediteljev odpovedal. Prišlo je po shodu do velikanskih izgreddov. Masa je navalila na posamezna poslopja in v divjem besu razbijala šipe in ulične laterne, demolirala razne javne naprave i. t. d. Vmes je poseglo vojaštvo, ki je na zbrano maso streljalo. Saj to je že star običaj avstrijskih vlad, da dajejo vsled lakote obupanemu ljudstvu namesto kruha svinčenke . . . Kajti nič družega nego izliv divjega obupa so ti samo po sebi obžalovanja vredni dunajski izgreddi, ki so zahtevali vsled brezpotrebne nastopa vojaščine enega mrtveca in 88 ranjencev, 283 demonstrantov pa je bilo aretiranih. Krščansko-socialna dunajska „Reichspost“ in pa njena ljubljanska filijalka „Slovenec“ bi vsekakor najraje videli, da bi bila vojaščina vse lačno ljudstvo postreljala. Lep dokaz krščanske ljubezni. Naj bi si delavstvo postopanje takih krvooločih lopovov ohranilo v trajnem spominu! Pred vsem pa naj si delavci zapomnijo da katoliški „Slovenec“ za dunajske delavce, ki niso ničesar zakrivali, ampak jih je lakota pritirala do skrajnega obupa, nima družega izraza nego „sodrga“. Seveda farovski „sodrgi“ ni treba revoltirati, ker je sita . . . Tudi v drugih avstrijskih mestih je prišlo do velikih izgreddov, najmanj pa v vseh večjih industrijskih krajih do velikanskih protidraginjskih demonstracij. Na merodajnih faktorjih je sedaj, da se strune ljudske potrpežljivosti ne napnejo do skrajnosti, kajti tako ne gre več naprej . . .

r **Generalna stavka irskih železničarjev.** Eksekutivni odbor železničarske zveze na Irskem (Velika Britanija) je sklenil proglasiti na irskih železnicah generalno stavko. Od 20. sem je postala stavka že splušna. Neki meščanski, nemški in dunajski listi poročajo, da je na mnogih mestih izvedena sabotaža. Položaj je zelo resen. Železniške zveze so prekinjene, na jugu Irske ne vozijo sploh nobeni vlaki. Povod temu gibanju je dalo to, ker so se železničarji branili prevajati lesne pošiljke, dokler se v lesni industriji ne poravnava spor, ki je nastal med delavci in podjetniki. V Thueru so stavkujoči ustavili brzo-vlak in je masa nanj navalila s kamenjem. Vlakovodjo in vse uslužbence so pometali z vlaka dol. Čete so poklicane z vojaških vaj. Tudi en del angleških vojakov je pripravljen, da eventualno odkoraka v Irsko.

r **Velike zmage socialnih demokratov na Švedskem.** V drugo zbornico je dosedaj iz-

voljenih: 32 svobodomislecev (pridobili 3), 18 socialnih demokratov (pridobili 15), 29 konservativcev (izgubili 18). Levica je torej naravnost enormno narasla.

r Strokovna organizacija avstrijskih delavk. Strokovna komisija je izdala pred kratkim poročilo o stanju avstrijskih strokovnih organizacij, o čemer smo tudi v „Rudarju“ že poročali. Število članov je vsled gospodarske krize in vsled separatističnega spora žalibog nekoliko nazadovalo, temu nasproti pa je število ženskih članic napredovalo. Njih število je naraslo od 39.736 v letu 1909 na 42.607 v letu 1910. Gotovo so ženske članice s tem prirastkom lahko zadovoljne, četudi bi se z intenzivno agitacijo dalo še več doseči. Največji odstotek ženskih članic imajo kakor na Nemškem tudi v Avstriji tekstilni delavci. Unija te stroke je imela 14.424 ženskih članic; potem sledi strokovna organizacija tobačnih delavk s 7083 članicami, tej sledi zopet zveza kovinarjev s 2642 članicami, zveza papirnih delavcev in delavk z 2273 in društvo knjigovozov z 2145 članicami. Kolik je materialni dobiček za delavke pri strokovnih organizacijah kaže to, da je Unija tekstilnih delavcev v zadnjih treh in pol letih, odkar obstoja porodnišni prispevek, v ta namen izplačala na podpori 45.000 K. Že ta primera kaže, da dobivajo delavke tedenski prispevek, ki ga vplačujejo, na mnogoteri način zopet nazaj, tudi če bi se upoštevale samo izplačane podpore. Koliko bolj pa se šele spozna velikanska važnost strokovnih organizacij, če se uvažuje, da bi bile plače avstrijskega delavstva brez vpliva strokovnih organizacij gotovo še veliko slabše, nego so itak že danes. Jako razveseljivo je tudi, ako čujemo, da je Unija tekstilnih delavcev za časa krize izgubila 265 odstotkov moških članov, pa samo 20,5 odstotkov ženskih članic. Da je fluktuacija ženskih članic tudi ob najhujših krizah mnogo manjša nego pa fluktuacija moških članov, dokazuje, da se ženske, čim so enkrat spoznale pomen in važnost strokovnih organizacij, po tem spoznanju tudi ravna. Število strokovno organiziranih delavk bi bilo brezdvomno še večje, če bi bila agitacija v vseh vseh strokah enako živahna. Žalibog, pa je še mnogo organizacij, ki prav malo storijo za strokovno organizacijo med ženskami in prepuščajo pridobivanje le bolj slučajju. Pred vsem velja to za naše slovenske strokovne organizacije. Tam, koder se med delavkami sistematično agitira, uspehi nikdar ne izostajajo. Kar je mogoče pri tekstilnih delavkah, bi bilo mogoče med vsemi delavkami. Na Slovenskem se je pričelo v zadnjem času živahno gibanje tudi med delavkami. Draginja polagoma tudi slovensko ženo drami iz letargije. Zlasti pri naši „Vzajemnosti“ se prav blagodejno čuti sodelovanje naših deklet in žena. Razveseljivo je to in zanimanje naših žena za javna vprašanja nam odpira vsekakor prijetnejšo perspektivo v bodočnost. Ali potrebno bi bilo, da bi razna društva z ženskimi članicami uveljavljala svoj vpliv tudi v tej smeri, da bi sleherno članico privedla tudi k njeni s t r o k o v n i organizaciji. Z združenimi silami se bo tudi na tem polju dalo mnogo doseči.

r Rudar zadel glavni dobiček. Iz Prage se poroča: Glavni dobiček srbskih tobačnih srečk v znesku 75.000 frankov je zadel neki nemški rudar iz Dobrzana. Banka, pri kateri je kupil srečko na obroke, je poslala svojega uradnika v Dobrzana, da bi obvestil rudarja o nepričakovani sreči. Dobil ga je, ko se je ravno vračal z dela. Še isti večer sta odpotovala v Prago, da je podpisal razna pooblastila za dvignjenje dobitka. Omenjeni uradnik je nastanil rudarja v nekem hotelu, kjer pa ni spal na postelji, ki se mu je zdela prelepa, temveč na predposteljni preprogi. Drugi dan se je vrnil domov s predujemom 5000 K.

r Ruski ministrski predsednik umorjen. Ruskega ministrskega predsednika Stolypina je ubil neki mlad človek po imenu Bagrov, po poklicu odvetniški kandidat. Ustrelil je nanj iz revolverja v času, ko se je minister ravno razgovarjal s svojo okolico. Umoril ga je pred očmi carja in carske rodbine. Atentator je izjavil, da je umor izvršil po sklepu in nalogu socialno-revolucionarne stranke. — Stolypin je prišel na vladno pred petimi leti in takoj pokopal prvo dumo. Razginal je tudi drugo dumo, nakar je samolastno izpremenil v nazadnjaškem smislu volilni red za tretjo dumo, s katero je vladal skozi cel čas svoje vlade. Pod krinko ustavnosti je vladal reakcionarno in tiransko. Vse takozvane „reforme“, ki jih je izpeljal, niso bile v bistvu nič drugega nego podpora veleposestvu in legaliziranje (uzakonitev) obstoječih krivic in nasilja nad narodom. Okolo 100.000 borilcev revolucije je spravil ta človek s pomočjo vešal in krogel pod zemljo, a 300.000 žrtev v sibirsko prognanstvo. Beli teror je zavladal po Ruskem in zatrl vsako svobodno kretnjo in zadušil vsako svo-

bodno besedo. In sedaj je morilska roka maščevalca dosegla tudi tega silnika in to iz vrst protišpionaže, ki se je ravno pod Stolypinom razvila do vrhunca. Atentator je bil namreč v zvezi s policijo, bolje rečeno, v njeni službi; policija ga je smatrala za enega najboljših svojih zaupnikov. Tako mu je bilo mogoče, da je prišel v izbrano družbo dvornih in policijskih zlikovcev. Drugače pač ne bi mogel izvršiti svojega dela ravno pred očmi batjuške-carja.

r Socializem v amerškanskih strokovnih organizacijah. V dveh velikih zvezah si je moderno delavsko gibanje izvojevalo lepe uspehe. V zvezi izdelovalcev cigar, h kateri spada Gompers, sta bila kot šesti in sedmi predsednik izvoljena dva socialisti. Izmed treh delegatov za strokovno zvezo sta dva socialisti. Še večja pa je zmaga pri zvezi strojnih stavbenikov. Tam je prvi predsednik po 18 letni funkcijski dobi podlegel s 13.321 glasovi proti socialistu Johnston, ki je dobil 15.300 glasov. Izmed štirih delegatov so trije socialisti. Tedaj napredek na vsej črti.

r Napredek na Balkanu. Na Hrvaškem imamo danes 10.000 strokovno in politično organiziranih delavcev. V Bosni in Hercegovini se zbira pod rdečo zastavo socialne demokracije več nego 10.000 delavcev in delavk. Na Grškem in v Srbiji štejejo naše organizacije nad 20.000 članov, na Bolgarskem pa so socialno demokratični kandidati pri zadnjih volitvah v „Sobranje“ (bolgarski parlament) združili nase okolo 40.000 glasov. Tudi na Turškem je sedaj kakih 50.000 strokovno organiziranih delavcev in v vseh mestih se tamkaj ustanovljajo socialistične skupine. Prvih 150.000 socialnih demokratov torej na Balkanu že imajo.

r Umrljivost bogatih in siromašnih. Nemški statistik in socialni politik dr. J. Funk je napravil za Bremen statistiko umrljivosti prebivalcev napram materialnemu stanju in došel do zaključka, da je od l. 1901. do 1910 na 10.000 umrlo povprečno na leto.

v dobi	imovitih	srednjega stanu	siromašnih
do 1 leta	489	909	2557
od 1 " 5 "	28	97	262
" 5 " 15 "	17	23	40
" 15 " 30 "	12	27	66
" 30 " 60 "	62	86	136
" 60 naprej	507	561	509

Rezultati te statistike nam kažejo mnogo večjo umrljivost revnih nego bogatih. Umrljivost revežev je dvakrat večja nego bogatašev, kar kaže, da siromak ne živi niti pol toliko časa kakor bogataš. Umrljivost dojenčev je v siromašnih krogih petkrat večja nego pri bogataših. Četrti del ubožne dece umre predno dovrši prvo leto. Ta statistika je jako poučljiva za poznavanje današnje družbe.

r Poslednja volja Pavla Singerja. „Vorwärts“ poroča: Pokojni sodrug Pavel Singer je imenoval v svoji poslednji volji sodruga Avgusta Bebla in Hugo Heimanna za dediče svoje zapuščine s tem določilom, da se po izplačilu raznih volil in obveznosti porabi ostalina za namene, katerim je on bil posvetil svoje življenje. Zapuščina je sedaj urejena in sta sodruga Bebel in Heimann izročila strankini blagajni 48.054 mark 87 pfenigov. K tej notici pristavlja liberalni „Berliner Tagblatt“: Tu navedena vsota je majhna in se nikakor ne ujema s trditvami, ki so se čitale osobito v nazadnjaškem časopisju o „milijonarju“ Singerju. Oni, ki so Singerja osebno poznali, niso razočarani ob nizkosti njegove zapuščine, ker vedo, da je že davno poprej izdal večji del svojega premoženja za stranko, dobre namene in za podpore preganjanim sodrugom.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

se priporoča svojim članom

za nakupovanje vseh življenskih potrebščin kakor tudi manufakturnega blaga po najnižjih cenah. ∴

Občno konsumno društvo v Zagorju

prodaja specerijsko in manufakturno blago po najnižjih tržnih cenah, daje koncem vsacega leta še dividende članom, član lahko postane vsak. Vstopnina 2 kroni, delež 40 kron, ki se ga lahko plača po obrokih.

Občno konsumno društvo v Idriji

priporoča svojim članom bogato zalogo vsakovrstnega blaga. Društvo ima na izbiro **moške narejene obleke** po najnovejši modi, **ženskega blaga** vsake vrste, **slamnike za moške in otroke** itd. Vse po jako nizki ceni. Pridite in kupujte, kajti v lastni prodajalni ste najboljše in najcenejše postreženi!

Izdelovanje drož.

Edina narodna tvrdka te stroke opremljena z najnovejšimi stroji. Gospode pekarje, molarje in trgovce vabim, da poskusijo drože domačega izdelka. Od štirih kilogramov naprej pošiljam po pošti franko.

Prva ljubljanska izdelovalnica žitnih drož.

Maks Zalokar, Ljubljana.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

Priporočamo našim **KOLINSKO CIKORIJ!**
 -- gospodinjam --
 iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani.

Izdajatelja in zalagatelja Ignacij Sitar in Martin Repovš, — Odgovorni urednik M. Čobal v Zagorju. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.